

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

การปรับตัวของหญิงไทยที่แต่งงานกับคู่สมรสต่างชาติและอาศัยอยู่ในสาธารณรัฐออสเตรีย
Adaptation of Thai Women Married to Foreigners Living in Republic of Austria

ศิริวรรณ ศิริเดช (Siriwan Siridej)¹ จิตตินันท์ เตชะคุปต์ (Chittinun Tejasupta)² ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิล (Tipaporn Photawin)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของหญิงไทยที่แต่งงานกับคู่สมรสต่างชาติและอาศัยอยู่ในสาธารณรัฐออสเตรีย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้เกี่ยวข้องกับการตอบคำถามให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งหมด 16 คน คือ 1) หญิงไทยจำนวน 10 คน แบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 คน และมี 4 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้เกี่ยวข้องกับการตอบคำถามให้ข้อมูลสำคัญ และ 2) หญิงไทย 6 คน เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการตอบคำถามให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งหมดใช้ชีวิตในสาธารณรัฐออสเตรียไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยมีที่อยู่อาศัยแตกต่างกันตามสภาพความเป็นเมืองและลักษณะทางภูมิศาสตร์ แบ่งเป็น 3 พื้นที่ คือ เมืองแห่งเสียงดนตรีจำนวน 6 คน เมืองแห่งวัฒนธรรม 3 คน และเมืองการกีฬา 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แนวการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกตพฤติกรรมในครอบครัว แบบบันทึกสภาพแวดล้อมของบ้าน และแบบสัมภาษณ์จากผู้เกี่ยวข้องกับการปรับตัวที่ศึกษา โดยนำกรอบแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy's Adaptation Model 1999) ประกอบด้วย การปรับตัวด้านร่างกาย (physiologic function), การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (self-concept), การปรับตัวด้านการแสดงบทบาทหน้าที่ (role function) และการปรับตัวด้านการพึ่งพาพึ่งกัน (Interdependence) วิเคราะห์ร่วมกับกรอบแนวคิดทฤษฎีสภาวะแวดล้อมครอบครัวของบรอนเฟนเบรเนอร์ (Bronfenbrenner Family Ecological model 1979) แบ่งเป็น 4 ระบบ คือ ระบบจุลภาค (สิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิด), ระบบกึ่งกลางระหว่างครอบครัวและสิ่งแวดล้อมภายนอก, ระบบภายนอก (ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมภายนอก กับระบบกึ่งกลางและระบบจุลภาค) และ ระบบมหภาค (รวมทุกระบบ) ผลการวิจัยพบว่า ปรากฏการณ์การตัดสินใจในการแต่งงานและการใช้ชีวิตในสาธารณรัฐออสเตรีย สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ “ตัดสินใจด้วยความรัก” และกลุ่มที่ “ตัดสินใจด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ” ซึ่งหญิงไทยทั้งสองกลุ่มนี้จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในระบบสิ่งแวดล้อมใหม่ ทั้งระบบจุลภาค ระบบกึ่งกลางระหว่างครอบครัวและสิ่งแวดล้อมภายนอก ระบบภายนอก และระบบมหภาค พบว่า มี 3 ประเด็นสำคัญที่หญิงไทยจำเป็นต้องปรับตัว ได้แก่ “การปรับตัวเรื่องภาษาและการสื่อสาร” “การปรับตัวในเรื่องชีวิตครอบครัว” “การปรับตัวในเรื่องสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ และวัฒนธรรม” 1) “การปรับตัวเรื่องภาษาและการสื่อสาร” การเรียนรู้ภาษาเยอรมันซึ่งเป็นภาษาราชการมีความสำคัญเป็นอันดับแรก เนื่องจากหญิงไทยแต่ละคนมีพื้นฐานและวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกฝน และเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 2) “การปรับตัวในเรื่องชีวิตครอบครัว” การปรับตัวในระบบจุลภาค เช่น การปรับตัวในเรื่องอาหาร แรงสนับสนุนและกำลังใจจากครอบครัว และการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (ความรู้สึกต่อสิ่งที่มากระทบต่อจิตใจ) และการปรับตัวด้านการแสดงบทบาทหน้าที่ (ความมั่นคงในตนเอง) ทำให้เกิดทัศนคติเชิงบวกสามารถเป็นตัวกระตุ้นให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อความมั่นคงในชีวิตครอบครัว ศรัทธาในความรัก ความอดทนอดกลั้นในตนเองและมีความหวังในชีวิต ทำให้ผ่านอุปสรรคต่างๆ ไปได้ 3) “การปรับตัวในเรื่องสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ และวัฒนธรรม” พบว่า ทุกคนสามารถปรับตัวได้ภายในระยะเวลาที่แตกต่างกัน เช่น การเข้าสังคมกับกลุ่มเพื่อนและครอบครัวสามี การปรับตัวของสภาพร่างกายต่อสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง การเรียนรู้วิถีการดำรงชีพทางสังคม และการเรียนรู้สิทธิและการปกป้องสิทธิของตนเอง

คำสำคัญ การปรับตัว หญิงไทย คู่สมรสชาวต่างชาติ การใช้ชีวิตในสาธารณรัฐออสเตรีย

¹ นักศึกษาหลักสูตรมนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช siri.koch@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช tchittinun@gmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช escoswun@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study the adaptation of lifestyles of Thai women married to foreigners and lived in Republic of Austria. This research was a qualitative research. The key informants of this study were 16 Thai women in total, 1) 10 Thai women were informants; 6 were only informants and 4 were both informants and those who were related to the family, 2) 6 Thai women were related to the family. All of them were married and lived in Republic of Austria not less than 10 years. Their housing was different according to being urban or geographical conditions which were divided into 3 areas: 6 lived in musical city, 3 lived in cultural city and 1 lived in sport city. Instruments used for this research were in-depth interview schedules, family's behavior observation forms, environmental record forms. The researcher interviewed the key informants using Roy's Adaptation Model 1999 as a conceptual framework for this study. This conceptual framework consisted of adaptation in the following aspects; physical function, self-concept, role function and interdependence. This study also applied Bronfenbrenner Family Ecological Model 1979 which used to analyze child adaptation to different environments to analyze adaptation of Thai women to new environments. This model divided adaptation in 4 systems namely, micro system (close environment), semi-system between family and outside environment, outside system (interaction between outside environment and semi-system and micro system) and macro system (including all systems). This study found that phenomenon of making decisions to get married and living married lives in the Republic of Austria can be divided into 2 groups. The first group made decision because of love and the second group made decision because of economic reasons. Both groups of Thai women had to adapt themselves to live in new environments including micro system, semi-system and micro system, and macro system. This study also found that Thai women had to adapt in 3 important aspects: "adaptation on languages and communication", "adaptation on marrieds life", "adaptation on environment, climate and culture" related to 4 environmental systems. The issue on learning German language which was an official language was the first important issue for Thai women since they had different background and different learning methods. Therefore, they had to use time for practicing and learning continuously in order that they could lead their lives in new environments which had been changed on the time. An "adaptation on marrieds life" on micro system (close environment); adaptation on food, and also the cheering und supporting from family, and adaptation on self-concept (feeling towards soul stimulus) as well as adaptation on role function (self-stability). Positive thinking could urge people to be ready to change themselves for family stability, faith for love, self-endurance and life aspiration and help them pass through all obstacles. As for "adaptation on environment, climate and culture", the study found that all Thai women could adapt themselves using different time period; to blend themselves in to Husband's family and his friend society, adaptation on the weather in Republic of Austria and learned about their right protection.

Keywords: Adaptation, Thai women, Foreigner's spouses, Lifestyles in Republic of Austria

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

บทนำ

จากการที่มีหญิงไทยแต่งงานกับชาวต่างชาติเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ การแต่งงานข้ามวัฒนธรรมกลายเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่พบเห็นทั่วไปและแปรเปลี่ยนไปจากในอดีตที่เคยไม่ได้รับการยอมรับนัก พบว่าเจตคติและค่านิยมของคนชนบทและคนเมือง โดยเฉพาะสตรีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และแพร่กระจายครอบคลุมไปในทุกภูมิภาคของประเทศไทย (เจนจิรา ผลดี และสมหมาย แจ่มกระจ่าง 2554: บทคัดย่อ) อย่างไรก็ตาม หญิงไทยที่ตัดสินใจเดินทางไปใช้ชีวิตครอบครัวกับสามีในถิ่นพำนักต่างประเทศ จำนวนไม่น้อยมีปัญหาเรื่องการปรับตัวในการดำเนินชีวิตในถิ่นที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ทั้งในด้านของขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และค่านิยมต่างๆ ความแตกต่างนี้ เป็นสิ่งท้าทายในการใช้ชีวิตคู่ การเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้าหากันของคู่ชีวิตที่มาจากสองวัฒนธรรมที่แตกต่างการเป็นสิ่งสำคัญ ขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคู่จะมีแนวทางการปรับตัวที่เหมาะสมร่วมกันอย่างไร เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตครอบครัวร่วมกันได้อย่างมีความสุข การยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน เป็นประเด็นสำคัญที่จะนำพาครอบครัวไปสู่ความสุข และความมั่นคงในการใช้ชีวิตครอบครัว ประเทศที่หญิงไทยตัดสินใจเดินทางไปอยู่อาศัยในประเทศของสามี 3 ลำดับแรก ได้แก่ ประเทศเยอรมันนี (18.2%) ประเทศสหราชอาณาจักร (17.4%) และสหรัฐอเมริกา (14.4%) ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่เคยเดินทางไปต่างประเทศมาก่อน (66.2%) เคยผ่านการสมรสกับผู้ชายไทยมาก่อน (65.99%) ยังคงสภาพสมรสหรืออยู่ด้วยกับสามีชาวไทย (14.4%) และมีสถานภาพหย่าร้าง (65.6%) (ดุชนันท์ อายุวัฒน์ และคณะ 2554: บทคัดย่อ)

ในอีกมุมมองหนึ่ง การแต่งงานข้ามชาติ ระหว่างชาย-หญิงจากในสังคมที่ต่างกันทั้งทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม แสดงถึงความไร้พรมแดนของการใช้ชีวิตครอบครัวร่วมกัน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการพัฒนาทางคมนาคมที่ทันสมัย ได้ทำให้โลกดูเหมือนแคบลง ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและรู้จักกันดี เช่น กรณี “หมู่บ้านสวิส” ชาวบ้านใช้เรียกขานหมู่บ้านในตำบลหนึ่ง ของจังหวัดในภาคอีสาน เนื่องจากผู้หญิงในหมู่บ้านจำนวนมากแต่งงานกับสามีฝรั่งจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์ มีผู้หญิงชาวอีสานประมาณ 15,000 คน แต่งงานกับชาวต่างประเทศจากยุโรป มากที่สุด (ชาย โพธิ์ธิดา 2551, น. 12) ข้อมูลปี 2547 สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำการสำรวจ ชาวต่างชาติที่แต่งงานหรืออยู่กินแบบสามีภรรยา กับหญิงไทยมีมากถึง 15,284 คู่ จังหวัดที่พบมากที่สุด คือ ขอนแก่น มี 2,435 คู่ คิดเป็น 15.9% รองลงมาเป็นอุดรธานี จำนวน 2,228 คู่ คิดเป็น 14.6 % หนองคาย จำนวน 1,441 คู่ คิดเป็น 9.4% มหาสารคาม จำนวน 1,205 คู่ และเลย จำนวน 542 คู่ คิดเป็น 3.5% เหตุผลสำคัญที่ทำให้หญิงไทยตัดสินใจเป็นภรรยาชาวต่างชาติมาจากปัญหา ในเรื่องเศรษฐกิจที่ต้องการหาเลี้ยงพ่อแม่และครอบครัว (ปิณชาน บัวขวัญ 2558, น.162)

จากการศึกษาข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสมรสข้ามชาติของหญิงไทยกับชาวต่างชาติ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยคู่สมรสที่ใช้ชีวิตครอบครัวในประเทศไทย สำหรับงานวิจัยหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติและติดตามสามีไปใช้ชีวิตในต่างประเทศนั้น เป็นงานวิจัยในประเทศเยอรมัน สวิตเซอร์แลนด์ และประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในสาธารณรัฐออสเตรีย ผู้วิจัยยังไม่พบข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลสถิติจากที่ว่าการเมืองเวียนนา เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2560 พบว่า มีคนไทยจำนวน 74 คน ย้ายถิ่นพำนักอาศัยมายังสาธารณรัฐออสเตรีย จากจำนวนผู้ย้ายถิ่นพำนักอาศัย 150 ประเทศ รวมทั้งสิ้น 20,753 คน และข้อมูลปี 2558 เปรียบเทียบกับข้อมูลปี พ.ศ. 2551 มีจำนวนคนไทยมีถิ่นที่อยู่อาศัยในสาธารณรัฐออสเตรีย รวมทั้งสิ้น 5,317 คน เพิ่มขึ้น 805 คน แบ่งเป็น เพศหญิง 4,512 คน เพิ่มขึ้น 113 คน และเพศชาย 805 คน เพิ่มขึ้น 337 คน (สืบค้นจาก <https://www.erlangen.de> เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2561)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

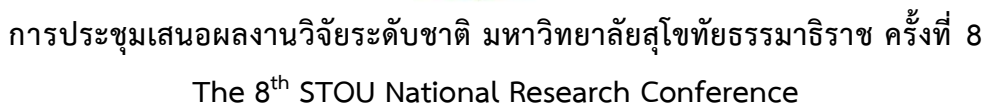
ประกอบกับช่วงเวลาที่เกิดการย้ายถิ่นพำนักรของหญิงไทยเกิดขึ้นก่อนและหลังการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของประชาคมยุโรปของสาธารณรัฐออสเตรีย พร้อมกับสวีเดนและฟินแลนด์ ในวันที่ 1 มกราคม 2538 (วิมลวรรณ ภัทรธม 2555, น.178) ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของหญิงไทยที่แต่งงานกับคู่สมรสต่างชาติและอาศัยอยู่ในสาธารณรัฐออสเตรีย ด้วยหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะสะท้อนเรื่องราวการปรับตัวของหญิงไทยในการดำเนินชีวิตครอบครัว ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาเรื่องนี้ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ดูแลเกี่ยวกับหญิงไทยและครอบครัวของคนไทยในต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของหญิงไทยที่แต่งงานกับคู่สมรสต่างชาติและอาศัยอยู่ในสาธารณรัฐออสเตรีย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ศึกษาการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของหญิงไทยที่แต่งงานกับคู่สมรสต่างชาติและอาศัยอยู่ในสาธารณรัฐออสเตรีย โดยนำกรอบแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy's Adaptation Model 1999) ซึ่งประกอบด้วย การปรับตัวด้านร่างกาย (physiologic function) หรือ ความสมบูรณ์ของร่างกาย, การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (self-concept) หรือ ความรู้สึกต่อสิ่งที่มากระทบต่อจิตใจ, การปรับตัวด้านการแสดงบทบาทหน้าที่ (role function) หรือความมั่นคงในตนเอง และการปรับตัวด้านการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Interdependence) หรือ ความมั่นคงในบทบาทหน้าที่และการได้รับการยอมรับ วิเคราะห์ร่วมกับกรอบแนวคิดทฤษฎีสภาวะแวดล้อมครอบครัวของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner Family Ecological model 1979) เป็นทฤษฎีที่ใช้วิเคราะห์การปรับตัวของเด็กที่มีต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน มาประยุกต์ใช้ กับการปรับตัวของหญิงไทยที่มีต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระบบ คือ ระบบจุลภาค (สิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดและให้ประสบการณ์โดยตรงกับเด็กมากที่สุดและมีปฏิสัมพันธ์ด้วยตลอดเวลา), ระบบกึ่งกลางระหว่างครอบครัวและสิ่งแวดล้อมภายนอก (ระบบที่เชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของบริบทต่างๆของระบบจุลภาคซึ่งเด็กเข้าไปมีส่วนร่วม), ระบบภายนอก (ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมภายนอก กับระบบกึ่งกลางและระบบจุลภาค ซึ่งมีอิทธิพลและส่งผลโดยตรงต่อเด็ก) และ ระบบมหภาค (ระบบที่ใหญ่ที่สุดเป็นที่รวมของทุกระบบ)

3) การปรับตัวด้านการแสดงบทบาทหน้าที่ (role function) เป็นการปรับตัวทางด้านสังคมของบุคคลทางสังคม แต่
ละบุคคลมีบทบาททางสังคมแตกต่างกันซึ่งการปรับตัวทางบทบาทมี 3 ด้าน ได้แก่ บทบาทปฐมภูมิ (Primary role) เป็น
บทบาทที่ติดตัวมา เช่น เพศ วัย บทบาททุติยภูมิ (Secondary role) เป็นบทบาทที่เกิดจากการพัฒนาการทางด้านสังคมการ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

เรียนรู้และ บทบาทตติยภูมิ (Tertiary role) เป็นบทบาทชั่วคราวที่บุคคลเลือกทำเพื่อส่งเสริมบทบาทให้บรรลุถึงเป้าหมายของชีวิต

4) การปรับตัวด้านการพึ่งพาหะหว่างกัน (Interdependence) เป็นการตอบสนองความต้องการของบุคคลที่มีความต้องการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล การให้ความรัก การได้รับความรัก ความห่วงใยจากบุคคลอื่น การให้ความเคารพและเห็นคุณค่าของบุคคลอื่นรวมทั้งการยอมรับและมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อความรัก การปรับตัวด้านการพึ่งพาหะหว่างกันก่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยและอบอุ่นใจ ความต้องการพื้นฐานของการปรับตัวด้านนี้ คือ การได้รับความรักอย่างเพียงพอก่อให้เกิดความมั่นคงในความสัมพันธ์ ถ้าการปรับตัวนี้เป็นปัญหาก็จะทำให้เกิด ความกังวล เกิดความรู้สึกเปล่าเปลี่ยวอ้างว้างเหมือนอยู่ลำพังคนเดียว

กรอบแนวคิดทฤษฎีสภาวะแวดล้อมครอบครัวของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner Family Ecological model 1979)

1) ระบบจุลภาค เป็นระบบหรือ เป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดและให้ประสบการณ์โดยตรงกับเด็กมากที่สุดและมีปฏิสัมพันธ์ด้วยตลอดเวลา เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง ครอบครัว เพื่อน ครู

2) ระบบกึ่งกลางระหว่างครอบครัวและสิ่งแวดล้อมภายนอก เป็นระบบที่เชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของบริบทต่างๆ ของระบบจุลภาคซึ่งเด็กเข้าไปมีส่วนร่วม เช่น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก พ่อแม่กับครู ครอบครัวกับโรงเรียน

3) ระบบภายนอก เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมภายนอก กับระบบกึ่งกลางและระบบจุลภาค ซึ่งมีอิทธิพลและส่งผลโดยตรงต่อเด็ก เช่น ที่ทำงานของพ่อแม่ เทคโนโลยีสื่อสาร สถานภาพของบิดามารดา

4) ระบบมหภาค เป็นระบบที่ใหญ่ที่สุดเป็นที่รวมของทุกระบบ ที่กล่าวมามีความเกี่ยวพันกัน เป็นวัฒนธรรมใหญ่และย่อยของสังคมที่ประกอบไปด้วยกัน เป็นสภาพแวดล้อมที่อยู่ห่างไกลจากเด็กแต่มีผลต่อคนรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นหนึ่ง เช่น บทบาทหน้าที่ มาตรฐานของสังคม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตครอบครัว

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบ Case Study ศึกษาการปรับตัวของหญิงไทยที่แต่งงานกับคู่สมรสต่างชาติและอาศัยอยู่ในสาธารณรัฐออสเตรีย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ รวมทั้ง การศึกษาพฤติกรรมการณ์ดำเนินชีวิตครอบครัวในเรื่องการปรับตัวของหญิงไทย โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาออกแบบแนวคิดงานวิจัย และกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้เกี่ยวข้องกับครอบครัวผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้ระยะเวลาลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ระหว่าง ปี 2556-2561

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้เกี่ยวข้องกับครอบครัวผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งหมด 16 คน คือ 1) หญิงไทยจำนวน 10 คน แบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 6 คน และมี 4 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้เกี่ยวข้องกับครอบครัวผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และ 2) หญิงไทย 6 คน เป็นผู้เกี่ยวข้องกับครอบครัวผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งหมดใช้ชีวิตคู่ในสาธารณรัฐออสเตรียไม่น้อยกว่า 10 ปี โดยมีที่อยู่อาศัยแตกต่างกันตามสภาพความเป็นเมืองและลักษณะทางภูมิศาสตร์ ผู้วิจัยใช้ชื่อสมมติเพื่อเป็นการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งเป็น 3 พื้นที่ คือ เมืองแห่งเสียงดนตรีจำนวน 6 คน เมืองแห่งวัฒนธรรม 3 คน และเมืองการศึกษา 1 คน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัยหลากหลายรูปแบบในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แนวการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้เกี่ยวข้องกับครอบครัวผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับครอบครัวผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอีกครั้งหนึ่ง) แบบสังเกตพฤติกรรมในครอบครัว และแบบบันทึกสภาพแวดล้อมของบ้าน ซึ่งการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้เกี่ยวข้องกับครอบครัวผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดต้องสมัครใจยินยอมให้ข้อมูล โดยในเบื้องต้นได้ทำการสุ่มเลือกผู้ให้ข้อมูลจำนวน 20 คน แต่ยินดีให้ข้อมูลจำนวน 16 คน เท่านั้น

องค์ประกอบของแนวการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหญิงไทยที่แต่งงานกับชาวต่างชาติ ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของคู่สมรสของหญิงไทย ตอนที่ 3 เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ตอนที่ 4 เกี่ยวกับอาหาร ตอนที่ 5 เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม ตอนที่ 6 เกี่ยวกับชีวิตการสมรส ตอนที่ 7 เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลความเจ็บป่วย

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยต้องกรอกข้อมูลลงแบบพิมพ์ลดข้อมูลเสี่ยงจากการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นแนวการสนทนาแบบไม่มีโครงสร้าง แบ่งเป็น ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป การปรับตัวของหญิงไทยทางด้านปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 วิธีการทำความรู้จักและการสมรสกับสามีชาวต่างชาติ ส่วนที่ 3 การปรับตัวในชีวิตคู่ในด้านต่าง ๆ จากนั้น ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษา

ผลการวิจัย

ปรากฏการณ์การตัดสินใจในการแต่งงานและการใช้ชีวิตคู่ในสาธารณรัฐออสเตรีย พบว่า สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ “ตัดสินใจด้วยความรัก” การตัดสินใจของบุคคลกลุ่มนี้ มาจากความรักของทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง หรือจากฝ่ายสามีต่างชาติมีความรักในตัวของหญิงไทยฝ่ายเดียวในขณะที่ฝ่ายหญิงยังไม่ได้เกิดความรัก หลังการแต่งงานใช้ชีวิตคู่ร่วมกันจึงเกิดความรัก พร้อมทั้งจะปรับตัวเข้าหากัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน กลุ่มที่ “ตัดสินใจด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ” เพื่อมีชีวิตครอบครัวที่มั่นคง และต้องการมีชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้เพื่อเลี้ยงลูกที่ตนเองต้องรับภาระคนเดียวหลังจากที่เลิกกับสามีเก่า ไม่ได้เกิดจากความรัก ส่วนใหญ่ เป็นในเชิงเศรษฐกิจ ในส่วนของสามีเกิดจากความชอบ และความพึงพอใจ จากการตัดสินใจดังกล่าว ทำให้หญิงไทยต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสิ่งแวดล้อมใหม่

จากการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน จาก 3 พื้นที่ (ตารางที่ 1) สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

ช่วงเวลาย้ายถิ่นพำนักราช	พื้นที่ 1	พื้นที่ 2	พื้นที่ 3	อายุ	ระดับการศึกษา
	เมืองการทองเที่ยว	เมืองแห่งวัฒนธรรม	เมืองแห่งการศึกษา		
ก่อนเป็นสมาชิก EU (ก่อนปี 2538)	4 คน			61 – 72 ปี	ป.4 ม.3 ป.ตรี
หลังเป็นสมาชิก EU (หลังก่อนปี 2538)	2 คน	3 คน	1 คน	47 – 59 ปี	ป.6 ม.3 ปวช.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

1. การปรับตัวในเรื่อง ภาษาและการสื่อสาร

สาธารณรัฐออสเตรีย ใช้ภาษาเยอรมันเป็นภาษาประจำชาติ ดังนั้นการดำเนินชีวิตในสาธารณรัฐออสเตรียจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาเยอรมัน และเป็นปัจจัยสำคัญอันดับหนึ่งในการปรับตัวของหญิงไทยในการใช้ชีวิตในด้านต่างๆ ทั้งเรื่อง ครอบครัว หรือการทำงาน ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายของประเทศออสเตรียภายหลังจากเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกสหภาพยุโรป (EU) ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการใช้ภาษาเยอรมันของคนต่างชาติที่ต้องการพำนักอยู่ในสาธารณรัฐออสเตรียแบบระยะยาว โดยมีข้อบังคับให้ต้องผ่านการสอบภาษาเยอรมันในระดับที่สามารถสื่อสารให้เข้าใจ อ่านออก เขียนได้ พบว่าพื้นฐานการศึกษาของฝ่ายภรรยาที่อยู่ในระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 6 คน ในจำนวน 4 คน มีปัญหาในเรื่องการเรียนรู้ การสื่อสาร การอ่านและเขียนภาษาเยอรมัน ในระดับที่สามารถสื่อสารกับคนในครอบครัว ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ต้องพึ่งพาสามีให้การช่วยเหลือในด้านต่างๆ ส่วน มี 2 ใน 6 คน ที่มีพื้นฐานความรู้ น้อย แต่มีความอดทนที่จะเรียนรู้ รวมทั้งสามีให้การสนับสนุนเป็นแรงผลักดัน ทำให้ผ่านอุปสรรคและสามารถ ใช้ภาษาเยอรมันได้อย่างไม่มีปัญหา ทั้งในชีวิตครอบครัว หน้าที่การงาน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาสามี รวมทั้งมีความมุ่งมั่นที่เรียนรู้ ถึงแม้จะต้องเรียนซ้ำหลายครั้ง เพราะต้องการที่จะพึ่งตนเองไม่อยากจะเกาะกับสามีและคนอื่น ส่วนคนที่มีความรู้พื้นฐานระดับการศึกษาวชิชาชีพ สามารถสื่อสารได้ ยังต้องการพึ่งพาสามีให้ช่วยเหลือในบางเรื่องเกี่ยวกับเอกสาร ผู้ที่จบระดับการศึกษาปริญญาตรี 2 คนสามารถใช้ภาษาเยอรมัน อ่าน และ เขียนได้ จากข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนมีการปรับตัว ในเรื่องของภาษาซึ่งแต่ละคนก็จะมีวิธีการปรับตัวด้านภาษาที่แตกต่างกันไป สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของรอย ที่ว่า บุคคลเป็นระบบเปิดที่สามารถปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้

ระดับการปรับตัวของหญิงไทยด้านภาษาเยอรมันของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1) การปรับตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป บุคคลกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานทางด้านภาษามาก่อน อาจเนื่องจากพื้นฐานทางการศึกษาที่เรียนมาน้อย หรือไม่ได้รับโอกาสที่จะเรียนรู้ที่เป็นระบบ คนกลุ่มนี้ มีการเรียนรู้ภาษาจากสามีเป็นผู้สอน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมในที่ทำงาน คือผู้ร่วมงานส่วนใหญ่เป็นคนไทย หรือเป็นคนต่างชาติที่ไม่ใช่คนออสเตรีย ที่ไม่ใช้ภาษาเยอรมันเป็นหลักในการสื่อสาร การปรับตัวของบุคคลกลุ่มนี้ ใช้วิธีการเฉพาะตัว ใช้ความสามารถเฉพาะบุคคล โดย สังเกต จดจำ เลียนแบบ คำพูดจากบุคคลใกล้ชิด จากสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2) กลุ่มที่มีความสามารถในการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง พื้นฐานความรู้ไม่ใช่ตัวกำหนดทั้งหมดในการที่เรียนรู้แต่มีปัจจัยอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยคือสภาวะแวดล้อมของการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น สภาวะแวดล้อมที่ทำงานเป็นคนออสเตรียทำงานเป็นหลัก เช่น โรงแรม หรือโรงพยาบาล มีความจำเป็นที่ต้องใช้ภาษาเยอรมันอยู่ในระดับสื่อสาร อ่านออก เขียนได้ และพึ่งพาตัวเองได้ กลุ่มนี้ มีการปรับตัวทางด้านภาษามีการใช้ความพยายามในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

2. การปรับตัวในเรื่องชีวิตครอบครัว

การดำเนินชีวิตครอบครัวในต่างประเทศ การปรับตัวของหญิงไทยในเรื่องการใช้ชีวิตครอบครัว มีปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการปรับตัวเรื่องต่างๆ ดังนี้

2.1 การปรับตัวในเรื่องอาหาร ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญในการปรับตัวของหญิงไทยในการใช้ชีวิตในต่างแดน การปรุงอาหารไทยเพื่อรับประทานสำหรับตนเอง มีผลสำคัญกับการใช้ชีวิตครอบครัวกับสามีชาวต่างชาติ จากผลการวิจัยพบว่าการปรับตัวในเรื่องอาหารไทย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

1) **กลุ่มที่หนึ่ง** ฝ่ายกรรยายินยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อห้ามของฝ่ายสามี ทางด้านฝ่ายสามี มีความผ่อนปรนยินยอมให้ภรรยาสิทธิในการรับประทานอาหารไทย ประงอาหารไทยได้ตามความเหมาะสมและตามเงื่อนไขตามที่ตกลงกัน เช่น สามีไม่ชอบกลิ่นน้ำปลา กะปิ หรือ ปลา ร้า หรือ ไม่สามารถทานอาหารรสเผ็ดได้ เป็นต้น

2) **กลุ่มที่สอง** ภรรยาไม่สนใจคำทักท้วงของสามีในเรื่องการประงอาหารไทยบางชนิดที่มีกลิ่นรุนแรง การปรับตัวฝ่ายภรรยา คือ จะประงอาหารในขณะที่สามีไม่อยู่บ้าน

3) **กลุ่มที่สาม** สามีตามใจไม่มีปัญหาในเรื่องการประงอาหารไทย จึงทำให้การปรับตัวเป็นแบบตามปกติที่ใช้ในชีวิตประจำวันไม่มีความกดดันเรื่องการปรับตัว

2.2 การปรับทัศนคติให้เป็นความคิดเชิงบวกเพื่อความมั่นคงในชีวิตครอบครัว

3. การปรับตัวในเรื่องสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ และวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า มุมมองของหญิงไทยต่อ สภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ และวัฒนธรรม ในระยะแรกเป็นสิ่งที่ตื่นเต้น เพราะไม่มีประสบการณ์มาก่อน จากนั้น ความตื่นเต้นจะลดลงและเข้าสู่ระยะปรับตัว หลายคนเกิดความสับสน กัดดันกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปโดยเฉพาะการใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตนเอง สภาพบ้านเมืองที่เงียบสงบ และการเผชิญกับสภาพอากาศที่หนาวเย็นเป็นระยะเวลานาน การปรับตัวและการเรียนรู้ไม่ใช่เรื่องง่ายและต้องใช้ระยะเวลา ซึ่งปัญหาการปรับตัวที่พบในเรื่องสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ และวัฒนธรรม ได้แก่

1) **การเข้าสังคมกับกลุ่มเพื่อนและครอบครัวสามี** เช่น การทักทาย การตรงต่อเวลา การพูดจาตรงไปตรงมา กิจกรรมในช่วงเทศกาลต่างๆ เป็นต้น

2) **การปรับตัวของสภาพร่างกายต่อสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง** เช่น ปัญหาผิวแห้งแตก ซึ่มเคร้า หดหู่ในฤดูหนาว การสวมใส่เสื้อผ้าที่เหมาะสมกับสภาพอากาศ การเลือกทานอาหารที่เหมาะสม การดูแลสุขภาพให้แข็งแรงเนื่องจากอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย เป็นต้น

3) **การเรียนรู้วิถีการดำรงชีพทางสังคม** เช่น ความเท่าเทียม อิสระเสรีภาพ มารยาทบนโต๊ะอาหาร เคารพความแตกต่างด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

4) **การเรียนรู้สิทธิและการปกป้องสิทธิของตนเอง** เช่น ข้อกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายครอบครัว สิทธิที่ควรได้จากระบบสวัสดิการ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น สาธารณรัฐออสเตรเลียเป็นรัฐสวัสดิการ ที่ความมั่นคงพื้นฐานของประชากรทุกคนพึงมี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปรกติสุข ไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการในด้านสาธารณสุข ภาษีเงินช่วยเหลือหลังจากปลดเกษียณ (บุญส่ง ชเลธร 2553:90-96) หญิงไทยทุกคนที่มีครอบครัวและอาศัยอยู่ในสาธารณรัฐออสเตรเลียย่อมได้รับสิทธิของสวัสดิการขั้นพื้นฐานนั้นด้วย

ภาพรวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถปรับตัวให้เข้ากับ สภาพแวดล้อม และภูมิอากาศได้ทุกคนแต่ใช้ระยะเวลาแตกต่างกัน ในส่วนของวัฒนธรรมพบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนสามารถยอมรับในวัฒนธรรมและกฎข้อบังคับของสาธารณรัฐออสเตรเลียได้ เพราะพื้นฐานของคนไทยส่วนใหญ่เป็นคนยืดหยุ่น และประนีประนอม ในบางครอบครัว สามีและภรรยาสามารถปรับตัวให้ยอมรับความแตกต่างทางด้านศาสนาของอีกฝ่ายหนึ่งได้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ผลการสังเคราะห์

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเมื่อนำมาวิเคราะห์ถึงปัจจัยสนับสนุนให้เกิดแรงขับเคลื่อนที่ส่งผลให้หญิงไทยสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้นั้นมีอะไรบ้าง ยิ่งทำให้เข้าใจเพิ่มขึ้นว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความสำคัญเพียงใด และทัศนคติเชิงบวกทำให้ผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ ไปได้อย่างไร

1. ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้การปรับตัวประสบความสำเร็จ

1) **มีศรัทธาในรัก** เป็นพลังที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีและสร้างสรรค์ มองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ครอบครัวพร้อมสนับสนุนในทุกด้านเพื่อให้คู่ชีวิตสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้

2) **มีมุมมองในการใช้ชีวิตเชิงบวก** มีความรู้สึก ความคิดในเชิงบวก ความพอใจ การแสดงออกที่มองสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นไม่ใช่ปัญหา และ ทุกปัญหาที่เกิดขึ้นย่อมมีทางแก้ไข

3) **มีความอดทนอดกลั้น** ความขัดแย้งเกิดขึ้นเป็นเรื่องธรรมดา ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำในสิ่งที่ไม่สมควร แต่อีกฝ่ายเข้าใจยอมให้อภัย

4) **มีความหวังในชีวิต** เมื่อแต่งงานความหวังต่อการใช้ชีวิตครอบครัวร่วมกัน ว่าจะมีชีวิตครอบครัวมั่นคง ยั่งยืน และมีความสุข คู่ครอง ซื่อสัตย์ ไว้วางใจ ช่วยเหลือ

2. ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการปรับตัว

1) **การเลือกที่จะอยู่ในภาวะจำยอมหรือตกอยู่ใต้เงือนไขที่บีบบังคับ** ซึ่งส่งผลกระทบต่อความไม่มั่นคงในการดำเนินชีวิตครอบครัว ทั้งในด้านสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสและสมาชิกครอบครัว ทำให้เกิดความรู้สึกต่อต้าน หรือไม่ยอมรับ การเปลี่ยนแปลงของตนเองกับผู้อื่น บางครั้งไม่กล้าเผชิญปัญหา มีความขัดแย้ง คับข้องใจ และชอบทำตามความต้องการของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวไม่มีการแก้ปัญหาร่วมกัน หรือปล่อยปัญหาทิ้งไว้โดยไม่แก้ไข เผชิญกับความเสี่ยงทางด้านเศรษฐกิจครอบครัว การใช้ชีวิตคู่ปราศจากความรักความเข้าใจ การหาทางแก้ปัญหาด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสม เช่น ตีของมีดมา ตีการพนัน เป็นต้น ปัจจัยเสี่ยงนี้เมื่อเกิดขึ้นกับคู่สมรส ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่เป็นผู้กระทำย่อมทำให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2) **ขาดโอกาสในการเรียนรู้เพื่อปรับตัวด้านภาษา** เช่น หญิงไทยมีงานประจำ หรือทำงานไม่เป็นเวลา ทำให้ไม่สามารถหาเวลาลงเรียนภาษาได้ บางคนขาดการสนับสนุนจากครอบครัวด้านการเรียน เป็นต้น จึงทำให้เกิดการเสียเปรียบด้านภาษา ถือว่าเป็นจุดด้อยและเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัว เพราะภาษาเป็นสิ่งจำเป็นมากในการใช้ชีวิตในต่างประเทศ ถ้าไม่สามารถเข้าใจหรือสื่อสาร เป็นความเสียเปรียบในทุกๆ ด้าน อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ พูดสื่อสารไม่เข้าใจ การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นไม่ได้ เกิดความยากลำบาก ทำให้เกิดแรงกดดันส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันและครอบครัว

3) **ความเครียดสะสมส่งผลให้เกิดทัศนคติเชิงลบ และไม่มีความสุขในการใช้ชีวิตครอบครัว** เช่น สามีหญิงไทยและหญิงไทยทำงานไม่ตรงกันทำให้ไม่มีเวลาให้กันมากพอ ความเข้าใจผิดอันเกิดจากการสื่อสารผิดพลาด หรือความแตกต่างของวัฒนธรรม ทำให้ในขณะที่เกิดปัญหาไม่สามารถหาทางออกได้ จมอยู่กับความรู้สึกผิดหวัง บางคนหาทางออกที่ไม่เหมาะสม เพราะต้องการหาทางระบายความเครียด เช่น การเล่นการพนัน และนำไปสู่ความขัดแย้งในครอบครัว

3. กระบวนการการเรียนรู้เพื่อปรับตัวในแต่ละช่วงเวลา แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

1) **ระยะแรกของการเริ่มใช้ชีวิตในต่างประเทศ** พบเจอกับสิ่งแปลกใหม่ในการดำเนินชีวิตประจำวันที่แตกต่างกันกับวัฒนธรรมแบบเดิมโดยสิ้นเชิง ตั้งแต่เรื่อง ภาษา อาหาร ภูมิประเทศ สภาพอากาศ สิ่งที่เราเห็นไม่ได้อยู่ในความคิด ไม่เคยมีประสบการณ์กับสิ่งแปลกใหม่ จึงเป็นการใช้ชีวิตที่เกินความคาดหมาย ระยะเริ่มต้นนี้อาจเกิดสภาวะสับสนว่าตนเองจะทำอะไร ระยะนี้บุคคลต้องตั้งสติ จะได้ไม่เกิดความวิตกกังวล

2) **ระยะสองเป็นระยะเริ่มทำความเข้าใจ** โดยเริ่มจากบริบทที่พบเห็น และเริ่มมีการเรียนรู้ที่จะอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ สังคมใหม่ให้ได้อย่างไร ปรับตัว ปรับใจตนเอง และเชื่อมั่นในตนเองว่าสามารถที่จะเรียนรู้ กับสิ่งใหม่ เหมือนกับการผจญภัย สร้างความตื่นเต้น และสีสันให้กับตนเอง ระยะที่สองนี้เป็นการตั้งพลัง ของความอยากรู้อยากเห็นที่จะเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนตนเอง และเชื่อมั่นคุณค่าในตนเองอย่างมีความสุข เปิดใจ มีมุมมองที่เป็นเชิงบวกว่าเป็นโอกาส ปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ที่ต้องดำเนินชีวิตอยู่ในต่างประเทศ

3) **ระยะที่สาม เป็นระยะที่เข้าสู่การยอมรับ** โดยยอมรับว่า แท้ที่จริงแล้วเราต้องอยู่กับวัฒนธรรมใหม่ในต่างประเทศให้ได้ ยอมรับถึงการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับ เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตในสังคมใหม่ ทำความเข้าใจ ปรับใจกับตนเองในความเป็นจริงที่ต้องยอมรับ และมีความสุข สนุกไปกับความแปลกใหม่ ได้ออกสู่สังคม เปิดโลกใหม่ที่กว้างขึ้น ปลดปล่อยการดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างธรรมชาติ ไม่ต้องกดดันตนเองที่จะปรับเปลี่ยน ค่อยๆศึกษา และยอมรับในวัฒนธรรมใหม่ ในขณะเดียวกันก็ยังรักษาความเป็นตัวตนของความเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมไม่ทิ้งรากเหง้าของความเป็นไทย เพียงแต่ ใช้วิธีที่ชาญฉลาดนำทั้งสองวัฒนธรรมที่ต่างมาผสมผสาน ให้เป็นวิถีที่ตนเองนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อจะได้ไม่ให้เกิดปัญหา การยอมรับและปรับตัวได้เร็วชีวิตก็มีความสุข ถึงแม้ทุกข์บ้าง อุปสรรคบ้าง ปัญหาบ้าง ก็ถือว่าเป็นธรรมชาติที่ชีวิตย่อมมีทั้งด้านบวกและลบ สิ่งสำคัญ ของระยะนี้คือ จะยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นและจะรับมืออย่างไร

อภิปรายผล

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับกรอบแนวคิดทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy's Adaptation Model 1999) และกรอบแนวคิดทฤษฎีสภาวะแวดล้อมครอบครัวของบรอนเฟนเบรนเนอร์ (Bronfenbrenner Family Ecological model 1979) ทำให้ทราบว่า หญิงไทยต้องปรับตัวในด้านใดบ้างในแต่ละระดับของสิ่งแวดล้อมรอบตัว

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการปรับตัวและระบบสิ่งแวดล้อมในระดับต่าง ๆ

ทฤษฎีการปรับตัวของรอยและบรอนเฟนเบรนเนอร์	ระบบจุลภาค (ภายในครอบครัว)	ระบบกึ่งกลางระหว่างครอบครัวและ สิ่งแวดล้อมภายนอก	ระบบ ภายนอก	ระบบ มห ภาค
การปรับตัวด้านร่างกาย	สุขภาพร่างกาย,อาหาร		ภูมิอากาศ	
การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์	สุขภาพจิตใจ พร้อมทั้งจะพึ่งพาอุปสรรคต่างๆ พร้อมทั้งเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อความมั่นคงในชีวิตครอบครัว			
การปรับตัวด้านการแสดงบทบาท หน้าที่	ภาษาเยอรมัน, กฎ กติกา มารยาท การปกป้องสิทธิของตนเอง			
การปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัยกัน	ความเห็นอกเห็นใจและเกื้อกูลกันในครอบครัว, การเข้าสังคมกลุ่มเพื่อน ญาติ ในวัฒนธรรมใหม่			

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

จากตารางที่ 2 พบว่า การปรับตัวของหญิงไทยเกิดขึ้นในทุกะบบสิ่งแวดล้อม ทั้งในระบบจุลภาค ระบบกึ่งกลาง ระหว่างครอบครัวและสิ่งแวดล้อมภายนอก ระบบภายนอก และระบบมหภาค และเมื่อเจาะจงที่การปรับตัวของหญิงไทยทั้งใน ด้ายร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ ด้านการแสดงบทบาทหน้าที่ และด้านการพึ่งพาหว่ากัน ล้วนมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน และมี 3 ประเด็นสำคัญที่หญิงไทยจำเป็นต้องปรับตัว ได้แก่

“การปรับตัวเรื่องภาษาและการสื่อสาร” ประเด็นการเรียนรู้ภาษาเยอรมันซึ่งเป็นภาษาราชการมีความสำคัญเป็น อันดับแรก เนื่องจากหญิงไทยแต่ละคนมีพื้นฐานและวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกฝน และเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

“การปรับตัวในเรื่องชีวิตครอบครัว” การปรับตัวในระบบจุลภาค เช่น การปรับตัวในเรื่องอาหาร แรงสนับสนุนและ กำลังใจจากครอบครัว และการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (ความรู้สึกต่อสิ่งที่มากระทบต่อจิตใจ) และการปรับตัวด้านการแสดง บทบาทหน้าที่ (ความมั่นคงในตนเอง) ทำให้เกิดทักษะเชิงบวกสามารถเป็นตัวกระตุ้นให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อ ความมั่นคงในชีวิตครอบครัว ศรัทธาในความรัก ความอดทนอดกลั้นในตนเองและมีความหวังในชีวิต ทำให้ผ่านอุปสรรคต่างๆ ไปได้

“การปรับตัวในเรื่องสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ และวัฒนธรรม” พบว่า ทุกคนสามารถปรับตัวได้ภายในระยะเวลา ที่แตกต่างกัน เช่น การเข้าสังคมกับกลุ่มเพื่อนและครอบครัวสามี การปรับตัวของสภาพร่างกายต่อสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง การเรียนรู้กติกา มารยาททางสังคม และการเรียนรู้สิทธิและการปกป้องสิทธิของตนเอง

ปัญหาและอุปสรรคในการเก็บข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลของแต่ละคนซึ่งอยู่ ต่างพื้นที่ต่างเมืองเป็นไปด้วยความลำบาก ต้องขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ให้ ข้อมูล ซึ่งแต่ละเมืองมีเวลาไม่ตรงกัน การนัดหมายครั้งที่สองและครั้งต่อไป ต้องใช้เวลาหลายวัน ต้องมีค่าใช้จ่ายสูง

2. การนัดสัมภาษณ์ฝ่ายสามีของหญิงไทยเป็นไปด้วยความลำบาก เช่น ถ้านัดเพียงลำพังฝ่ายเดียวจะถูกปฏิเสธ ต้อง นัดสัมภาษณ์พร้อมกันทั้งสามีและภรรยา บางครั้งการสัมภาษณ์ไม่ได้ข้อมูลที่เพียงพอ ฝ่ายสามีบางรายไม่อนุญาตให้อัดเทป เสียง ไม่เปิดเผยรายละเอียดส่วนตัวเท่าใด

3. ภาษาและการสื่อสาร มีความยากลำบากเพิ่มมากขึ้น เพราะภาษาที่ใช้สัมภาษณ์ฝ่ายสามีคือ ภาษาเยอรมันที่เป็น ภาษาราชการ แต่ภาษาเยอรมัน-ออสเตรีย มีศัพท์บางคำแตกต่างกันไม่เหมือนกัน สำเนียงที่ออกเสียงต่างกันของคนแต่ละ เมือง จึงต้องระมัดระวังการสื่อสารให้มีความเข้าใจตรงกันทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์

4. ปัญหาทางด้านสุขภาพของผู้วิจัย ที่เกิดจากอุบัติเหตุ ไม่พร้อมในการเก็บข้อมูล ทำให้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ยาวนาน ข้อมูลและเอกสารบางเรื่องขาดความทันสมัย การสังเกต รวมทั้งการสัมภาษณ์ ขาดช่วงการทำควมสัมพันธ์และ ค้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางคน แต่ก็มีข้อดี คือ ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของวิถีการดำเนินชีวิตครอบครัวในระยะเวลาที่ยาวขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาการปรับตัวของหญิงไทย และการใช้ชีวิตในต่างประเทศ เป็นกรณีตัวอย่างกับผู้สนใจ ศึกษาหรือนำไปต่อยอดในแนวคิดด้านมุมมองอื่นๆ ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

1. ห่วงไทยควรมีการเตรียมความพร้อมด้านภาษาขั้นพื้นฐานของประเทศที่จะเดินทางไปพำนักรักษา เพราะแต่ละประเทศอาจจะมีภาษาที่แตกต่างกัน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้
2. ห่วงไทยควรมีการศึกษากฎหมายพื้นฐาน และกฎหมายครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ชีวิตได้ ตามแบบแผนของสังคมและวัฒนธรรมนั้นที่ตนเองต้องเข้ามาอยู่อาศัย
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นพำนักรักษาของคนไทย ควรจัดทำคู่มือสำหรับห่วงไทย ในประเด็นที่เกี่ยวกับกฎหมายและปัจจัยความสำเร็จการปรับตัวของห่วงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติ เผยแพร่สู่สาธารณะผ่านช่องทางต่างๆ เช่น บทความในวารสาร นิตยสาร รายการวิทยุ โทรทัศน์ สื่อออนไลน์ เพื่อให้ห่วงไทยได้เข้าใจและรอบรู้เกี่ยวกับการปรับตัวในการดำเนินชีวิตครอบครัวอย่างเหมาะสมในต่างประเทศ รวมทั้ง จัดทำกิจกรรมแนะแนว แนะนำ เกี่ยวกับ กฎหมายครอบครัว ปัญหาและอุปสรรค ที่พบในการใช้ชีวิตในต่างประเทศ ลดภาวะการคาดหวัง ว่าชีวิตจริงไม่ได้สวยงาม สุขสบาย และ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกัน ปกป้องคุ้มครองสิทธิของห่วงไทยตามกฎหมายของประเทศออสเตรเลีย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการปรับตัวของเด็กที่เป็นลูกครึ่งไทยกับต่างชาติที่ดำเนินชีวิตอยู่ในต่างประเทศ โดยคำนึงถึงสิทธิการคุ้มครองตามกฎหมาย
2. ศึกษาผลกระทบ ในกรณีที่ห่วงไทยต้องช่วยเหลือจนเจือครอบครัวที่เมืองไทย โดยที่สามีต่างชาติ ไม่ยินยอมและไม่สนับสนุนในการช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจ
3. ศึกษากรณีห่วงไทยที่มีลูกติดและใช้ชีวิตครอบครัวร่วมกันกับพ่อเลี้ยงชาวต่างชาติในต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางป้องกันปัญหาระหว่างลูกเลี้ยงกับพ่อเลี้ยง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการกงสุล. (2561). สถิติคนไทยในต่างประเทศประจำปี 2559 รายประเทศ” กระทรวงการต่างประเทศ. สืบค้นวันที่ 14 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.consular.go.th/main/th/services/1397>
- ขวัญจิตร ศิวสงศาโรจน์. (2559). การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2553). “แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับครอบครัวและชุมชน” ใน จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา. หน่วยที่1. น.47-49. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เจนจิรา ผลดี และ สมหมาย แจ่มกระจ่าง. (2554). การสมรสข้ามวัฒนธรรม : แนวทางการปรับตัวและผลกระทบต่อสังคมไทย. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 7(2), 58-61.
- ชาย โพธิ์สีดา และ สุชาดา ทวีสิทธิ์. (2552). ครอบครัวไทยในสถานการณ์เปลี่ยนแปลงผ่านทางสังคมและประชากร. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ดุขฎิ อายวัฒน์ และคณะ. (2554). โครงการศึกษาแนวทางการป้องกันและช่วยเหลือคุ้มครองผู้ห่วงไทยที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

วิมลวรรณ ภัทโรดม. (2555). “บูรณาการสหภาพยุโรป”. (ม.ป.พ.). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์: ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิไลวรรณ รังส้อย. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความพึงพอใจในชีวิตสมรสของบุคลากร
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).*
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา. (2550). *สารความรู้ในการเดินทางไปออสเตรีย” กระทรวงการต่างประเทศ*
สิงหาคม 2560 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-41252033>

บีบีซีนิวส์ไทย. (2561). “เวียนนาครองแชมป์เมืองคุณภาพชีวิตดีที่สุดในโลก 9 ปีซ้อน”. สืบค้นวันที่ 14 สิงหาคม 2561
จาก <https://www.bbc.com/thai/43467109>

บุญส่ง ชลธร. (2553). “รัฐสวัสดิการสวีเดน”. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด

ที่ว่าการเมืองเวียนนา. (2560). “จำนวนคนไทยย้ายถิ่นพำนักในสาธารณรัฐออสเตรีย”

กันยายน 2561 จาก <https://www.erlangen.de>

